

Na de Franse Revolutie...

Margriet De Keyser

In 'Rond de Poldertorens', jg. 23, nr. 3 gaf René De Keyser en in 'Rond de Poldertorens', jg. 41, nr. 2 gaf E.H. Jan Lavaert een relaas van de ondergedoken priesters in onze streek tijdens de Franse revolutie. Sommige parochianen loofden hun beëdigde pastoor omdat hij zodoende bij hen bleef, hun kinderen doopte en de stervenden bijstond. Dit was voor de onbeëdigde priester zeer moeilijk of door hun verbanning onmogelijk.

Er stelde zich een groot probleem om beide groepen van geestelijken tot een vreedevolle overeenkomst te brengen. Langs beide zijden werden gezanten naar de pauselijke onderhandelaar te Parijs gezonden. Kardinaal Caprara, pauselijk legaat in de Franse hoofdstad, werd opgedragen de pauselijke beslissing mee te delen aan de bisschoppen van de Zuidelijke Nederlanden. Dit gebeurde bij schrijven van 2 december 1801.⁴⁴

Een dergelijk mandement mochten we onlangs ontdekken in het kerkarchief van Oostkerke.

Door technische problemen is de afbeelding van het mandement zelf in het vorige nummer weggefallen. Het formaat van het oorspronkelijke document is 49 op 59 cm. Een kopie bevindt zich op de volgende bladzijden.

⁴⁴ Het Bisdome Brugge, L. Perneel

MANDEMENT EN ORDONNANTIE DER PUBLIKE GEBEDEN

OVER DEN WEDERGEGEVEN VREDE AEN DE KERKE EN AEN DEN STAET.

De Vicarissen-Generael van het openstaende Bisdom van Doornyk,
Tot de Geestelyke en alle Geloovige van dit Bisdom.

WY vraegden uw, zeer LIEVE BROEDERS, de medehulpe van uwe gebeden door ons Mandement van den 12 September 1800., om van GODT van wie alle volmakte gaeve voortkomt, te verkrygen den *Vrede van den Staet* en den *Vrede van de Kerke*. Den *Vrede van den Staet*, op dat wy mogen met ruste leven, in alle slag van godvrugtigheyd en zuiverheyd der zeden: den *Vrede van de Kerke*, op dat wy alhaest het eynde mogen zien van de ongelukkige oneenigheden die haeren schoot verscheurden.

Onze wenschen zyn vervult, zeer LIEVE BROEDERS, die, aen wie den Hemel het bewind heeft toebetrouwt van deze groot-uytgestrekte landen, hebben uw op zynen tyd gekondigt den snellen voortgang hunner wapenen en het roemweirdig eynde waer mede zy gekroont zyn geweest: en wy die door den zelve Hemel belast zyn met het bestier uwer zielen, wy verlaeren uw heden dat den H. Stoel ingevolge onze erbaelde verzoeken, eyndeling zyne uytspreeke komt te geven over het besonderste point van de onlusten en wanorders, die gy hebt zien beginnen, voortgang nemen, en zig op zoo eene droevige wyze in dit Bisdom behouden.

Naer alles overwogen te hebben met dien typen raed, welken, zoo wy gezeyd hebben, het merkteeken is van de waere wysheyd, die van Boven komt, den Oppersten-Priester die GODT ons gegeven heeft, wederom zyne barmhertigheden indagtig zynde, gaet onze wonden genezen, hoe diep zy mogen zyn: hy gaet ons de regels van gedrag voorschryven, die zyne Voorzigtigheyd hem de bekwaemste heeft doen oordeelen, om ons alleger te vereenigen, en in het toekomende van de Herders en hunne Schapen, een herte alleen, eene ziele, een kudde alleen, standvastelyk te maeken. Met een word Ruomen spreekt; luystert naer haere stemme, zy doet haer hooten door de uytspreeke van haeren Legaat en Afgezant in Vrankryk.

NOS IOANNES BAPTISTA, S. P. (WY IOANNES BAPTISTA,

Archiepiscopus, Episcopus Aeginus, SS.^m D.^m n.^o Papæ & S. Sedis Apostolicæ, in Galliis de latere Legatus.

Ten titel van den H. Onuprius der H. Roomsche Kerke Priester Cardinael CAPRARA, Aertsbischop, Bisschop van Jesù, Legaat de Latere van onzen alderheyligsten Vader den Paus, en van den H. Apostolyken Stoel, in Vrankryk.

Dilecti SS. mo Dno nro PIO PP. VII gravissimam controversiam, quam cum in Be'g'io, tum in Ducatu Leodensi, ex occasione juramenti collati in Regiam potestatem inter Ecclesiasticos vixit, magno cum caritatis & pacis dispendio jamdiu exaruisse audivit, diligens ab eodem SS. mo Dno, adhibitis etiam consiliis V. Fratrum suorum S. R. & Cardinalium sanctae congregationis, negotii ecclesiastici praesentis, institutum examen est scriptorum omnium, quae in utraque parte exarata ad eandem sanctitatem suam missa sunt. Cognovit inde multos fuisse, qui juramentum illud, & praestare, quolibet sibi proposito periculo, recusaverint, & ab alio praestitum, retractandum esse docuerint; alios vero qui freti pontificalibus declarationibus, quibus abstrigi omnem ab illo pravitate maculam arbitrati sunt, & emisissent, & recte se id fecisse, omni ratione tuti ac defendere coacti sint.

Perpenis itaque, ac diuturna consideratione libris omnibus rationum momentis, rerumque circumstantiis, ad controversias omnes penitus demendas, pacemque in Regia Ecclesia omnibus instaurandam, pro supra Apostolatus sui munere ita fecerit.

Quod pertinet ad Juratos, ab eis exposcit, ut Judicia Sedis Apostolicae, ea, qui per est reverentia, opinioni suae praesertim, subserbant Formulae, qua propriam submissionem ipsius S. Sedis indicant praestantur, praesertim vero illis, quibus praedictum juramentum odii in Regiam potestatem damnatum fuit: quae quidem Formula, a juncto singulorum juratorum manu, afferenda sit ad ordinatis locorum, sed Apostolicae, ubi primum id postulat fuerit, tractanda; ea Vicaris vero & Capitulis, sed vacante, electis, seu deputatis, qui juramentum emisissent Formulam ipsam, ab se subscriptam, Nobis reddendam curent.

Quod vero spectat ad illos, qui juramentum non praestiterunt, laudavit quidem eorum firmitatem, qui quilibet pat potius, quam aliquid contra conscientiam admittere voluerunt; sed, quod eos a quibus illud emissum fuit, quorum aliquos non tam pravitate cordis, quam intellectus erroris, & spei quoddam caritatis in proximos, deceptus, ita se gressu cognovit, tanquam Schismaticos, Haereticos, atque Ecclesiae communionem privatos, gravi cum animorum offensione, ac rei Catholicae detrimento, in disputationis actu, intruderint, vehementer doluit; notumque hanc in rem esse omnibus vult, nullum unquam a San. Mem. PIO PP. VI. usque Piodreoflore, censuram, aut aliam Ecclesiasticam poenam, inflictam fuisse in eos, qui juramentum ipsum praestiterunt; ac propterea eosdem, neque Schismaticos, neque Haereticos, neque Excommunicatos habendos esse; nec (nisi forte aliqua alia culpa obstricti teneantur,) Ecclesiasticis muneribus, quibus antea fruebantur, esse privandos.

Quamvis vero Sanctitas sua minime dubitet, quia omnes si, qui juramenti eiusdem, sive Impugnandi, sive Propugnandi causa huc usque decertarent, cognito hoc Apostolicae sedis iudicio, ea qua catholicos decet viros reverentia, eidem acquiescant; ad praedictas tamen omnes discordiarum causas, quae cum magna Catholicae Unitatis, publicaeque tranquillitatis perturbatione, quarum utraque Sanctitati suae aequae cordi est, suscitari subinde possent, si contentiones hujusmodi perseverarent; eadem Sanctitas sua praecipit, ne quis in posterum, nec in unam, sive in alteram sententiam scriptis ulia in vulgus edere audeat, quibus reconciliati animi iterum ad dissensiones, &urgia provocari possint.

Datum Parisi ex Aedibus nostrae Residentiae, die 3 Decembris, anno 1801.

Locus sigilli

Signatum est: J. B. CARD. CAPRARA, Leg.

Constatum cum Originali concordat.

DELRUYELLE, Secret. ac Not. Apostolica.

Omnem alderbeyligsten Vader PII'S den VII ter kennik geloven zynde van het alderwonderlijst, het welk zoo in de Nederlanden, als in het Bisdom van Luik van overlang voorlyk in oprechten ouder de Gesehlykheid ter gesehlykheid van den Eed van tsaet tegen het Koningsdom, met naedel der liefde en van den vrede, heest onsen H. Vader, ook tot dies gebruykt hebbende den med van zyne erweerdige Broeders de Cardinales der H. Roomsche Kerke, uytmaekende de Verspoderinge aengesield over de Kerkelyke Zaeken, een neerlyt Onderzoek godesen van alle de Schyften die van wederzyds aan Zyne Heyligheyd syn toegesonden, en hier uyt gezien, dat'er veel gewoest syn, die, in weersil aller geveeren, dezen Eed geveeryd hebben te doen, en gesaet oet de gene die den zelven godesen hadden, gehouden waeren dezen te erroepen; dat medere in te gonden; die steurende op zekere uytleggingen, by middel van welke sy geseynt hebben alle het gene den zelven besmette geweyd te syn, hem hebben ontkoen, en door alle reden getragt hem te verdedigen en te ontschuldigen.

Overwogen dan hebbende, en naer eens langdoerige beresedfacing in aensygt gesoomen alle redenen tot dies dienende, ook de omstandigheden der zaeken, om all' gechillen te liden en den vrede in alle de Nederlandsche Kerken te erhalen, heeft Zyne Heyligheyd, uyt kragt van syn Apostolyk Oppersesag, sides besloten:

Wat aengaet de Besedding, eyficht sy van hem, dat sy aan de oordeelen van den Apostolyken Stoel, egerstikende hun eygen gevoelen, onderteeknen sullen een Formular, waer in sy honne Onderwerping aan de Oordoen van den H. Stoel sullen belyden, momentlyc van die, door de onsen den voorsyden Eed van tsaet tegen de kerkelyke Staat gesaet: welk Formular dragende het handteeken van ieder Beseddingen, zal noer'n bewaerd worden door het Oppersesag der Bisdommen, om naer den Apostolyken Stoel, zoo haest het zal gevraagd syn, overgesonden te worden; maer de Vicarissen der openlykende Bisdommen door de Kapittels gekosen ois aengesield, die den Eed godesen hebben, sullen het Formular door hem onderteekend, aan ons doen toekomen.

En wat betref die, de welke den Eed niet godesen hebben, Zyne Heyligheyd heeft wel geprezen de blydschap van die, de welke liever schied hebben om te onderkenen als iets tegen het gewillt te doen; maer heeft het grootte vrees gesaet dat sy in de kerkelyke ontrouw, de gene die den Eed godesen hebben, (ondoe de welke den H. Vader weert, dat eenige niet zoo veel uyt ontrouweydeyde des berse als uyt eene zekere misvatting van het verstaen, en door eenige sijn van helle tot bannen evenmenlik, bedrogen, zig aldus gedrengen hebben) als Kerkcheurders, Katers en als Beroofde van de Gemeynschap der H. Kerke uytgemackt hebben, met groote argernisse der gemodeeren, en ter sbaerde der kerkelyke Zaeken: en wat aemengende den H. Vader, dat een ieder bekend sy, dat noer door Zyne Heyligheyd PII'S den VI, synen Voorsiet, zaliger memorie, eenige Canonische andere Kerkelyke straffe is uytgesproken tegen die, de welke den Eed godesen hebben; en overmits dat sy nog als Kerkcheurders, nog als Katers, nog als Geel gen in den Kerkelyken Sin gehouden mogen worden, nog (ten waer sy van eenige andere schuld plichtig waeren) van de Kerkelyke Bedeningen, die sy te vooren uytgesonden, moeten berooft worden.

En alhoewel dat Zyne Heyligheyd niet twyffelt of alle die, de welke tot nu toe 'zy als Beschuldigers, 'zy als Verdedigers van den Eed in twyft gewest hebben, kenisse verkyngende van dit Apostolyk Vonnis, nser het seive ng volgen zulle; nae die eerbiedigheyd, de welke alle Katholyke Leden betaeft: noerans om te waeren alle oorzaeke van geschillen, die mogelyc met groote slooping der kerkelyke eendry en der gemeene ruste, welke beyde Zyne Heyligheyd gelykelyk ter berse heeft, zouden konen verwekt worden, waer het zaekte dat dezet wisten voorduerden; gebiedt sy, dat men and ze verstaeten zal, van voortan eenige Schryften onder het Volk uyt te geven, door de welke de gemodeeren eens versoend, wederom tot eenengheden en kraekelen souden gesaet worden.

Gegeven tot Paris in het Huys onzer Residentie den 3 December 'jaar 1801.

Plaste des Zegels.

En is geteekend: J. B. Card. CAPRARA, Leg.

Geconstateert zynde is het bevonden conforme aan het Origineel.

DELRUYELLE, Secret. Notaris Apostolica.